

Effectiviteit van zo-nodig nalmefeen bij de behandeling van alcoholafhankelijkheid

Alcoholafhankelijkheid is een groot, wereldwijd, gezondheidsprobleem. Desondanks wordt in Europa minder dan 10% van de mensen met alcoholafhankelijkheid hiervoor behandeld. Dat komt onder meer doordat veel patiënten niet volledig willen abstineren. Nalmefeen, een modulator van de opioïdreceptor, die 1 à 2 uur voor het te verwachten alcoholgebruik 'zo nodig' kan worden ingenomen, zou hierbij uitkomst kunnen bieden.

Van den Brink e.a. (2014) onderzochten de effectiviteit, bijwerkingen en veiligheid van zo-nodig nalmefeen bij patiënten met alcoholafhankelijkheid in een één jaar durende, dubbelblinde, gerandomiseerde, gecontroleerde trial, waarin 509 patiënten maximaal eenmaal daags zo-nodig nalmefeen gebruikten en 166 patiënten maximaal eenmaal daags zo-nodig placebo. Beide groepen kregen psychotherapie volgens het BRENDA-model, een motiverende interventie ter bevordering van gedragsverandering en therapietrouw.

De volgende exclusiecriteria werden gehanteerd: minder dan 6 dagen waarop overmatig gedronken werd of 14 aaneengesloten dagen abstinentie gedurende de laatste 4 weken, een CIWA-A-score > 10 (CIWA-A staat voor *Clinical Institute Withdrawal Assessment for Alcohol*), activiteit van aspartaataminotransferase (ASAT) of alanineaminotransferase (ALAT) driemaal hoger dan de maximale normaalwaarde of recente behandeling met een (partiële) opioïd-agonist.

Primaire uitkomstmaten waren de gemiddelde alcoholconsumptie (g per dag) en het aantal dagen met overmatig drinken (voor mannen meer dan 60, voor vrouwen meer dan 40 g alcohol per dag). De gegevens over het alcoholgebruik werden verkregen door zelfrapportage.

Na 6 maanden waren er tussen beide groepen geen significante verschillen. Na 13 maanden was het aantal dagen met overmatig drinken (ongeveer 15 dagen per maand) gereduceerd met 9,0 in de placebogroep en 10,5 dagen in de nalmefeengroep; een significant verschil van 1,6 dagen per maand (95%-BI: -2,9- -0,3; $p = 0,017$). De gemiddelde totale alcoholconsumptie per dag (75 g) verminderde in de placebogroep met 46,3 g en in de nalmefeengroep met 52,8 g per dag. Een verschil van 6,5 g (95%-BI: -12,5- -0,4; $p = 0,036$).

In een post-hocanalyse van 183 'zware drinkers' was nalmefeen na 13 maanden opnieuw effectiever dan placebo.

Het aantal dagen met overmatig drinken (ongeveer 19 dagen per maand in beide groepen) nam 3,6 dagen per maand méér af dan bij placebo (95%-BI: -6,5- -0,7; $p = 0,016$) en de alcoholconsumptie (ongeveer 100 g/dag voor beide groepen) nam 17,3 g méér af dan bij placebo (95%-BI: -30,9- -3,8; $p = 0,013$).

Het onderzoek is degelijk opgezet, met een interessante aanvullende analyse van de 'zware drinkers', een groep die het meest behandeling behoeft. Wel is de fabrikant van nalmefeen nadrukkelijk betrokken bij het onderzoek. De groepen bestonden uit gemotiveerde deelnemers. Zij meldden zich aan na toenadering van hun behandelaar of als reactie op een advertentie. Dit verklaart mede dat 39% van de deelnemers al tussen inclusie en randomisatie hun alcoholgebruik flink verminderden, zodanig dat zij formeel niet meer voldeden aan de inclusiecriteria. Dit kan het behandel-effect in beide groepen verkleind hebben. In de onderzoeksgroepen kwamen weinig comorbide psychiatrische stoornissen voor, wat de generaliseerbaarheid van de resultaten naar andere psychiatrische patiënten beperkt.

De resultaten laten vooral zien dat deelname aan het onderzoek gunstig was voor de deelnemers. De auteurs stellen dat de resultaten aansluiten bij de praktijk van de tweestapsbenadering: medicamenteuze ondersteuning

LITERATUUR

- Brink W van den, Sørensen P, Torup L, Mann K, Gual A. Long-term efficacy, tolerability and safety of nalmefene as-needed in patients with alcohol dependence: a 1-year, randomised controlled study. *J Psychopharm* 2014; 28: 733-44.

AUTEURS

KOEN STOLK, arts in opleiding tot psychiater, GGZ Rivierduinen.

JAN BOGERS, psychiater, opleider GGZ Rivierduinen.

CORRESPONDENTIEADRES

Koen Stolk, GGZ Rivierduinen, Jac. P. Thijssealaan 45, 2803 RT Gouda.

Geen strijdige belangen meegeedeeld.



ARTIKEL



voor hen die met enkel counseling hun alcoholgebruik niet kunnen beteugelen. Nalmefeen leverde een bescheiden winst ten opzichte van placebo, na 13 maanden, en dan vooral bij de 'zware drinkers'. Het verschil is duidelijk, maar beperkt, en daarmee minder klinisch relevant. Vaststaat dat deelname aan een programma gericht op alcoholreductie, en niet op abstinentie, bij gemotiveerde deelnemers effectief is.